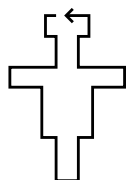

STATUTY PROWINCJALNE

PROWINCJI ŚW. ANTONIEGO
I BŁ. JAKUBA STRZEMIĘ
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH
KONWENTUALNYCH

**STATUTY PROWINCJALNE
PROWINCJI ŚW. ANTONIEGO I BŁ. JAKUBA STRZEMIĘ
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH KONWENTUALNYCH
(FRANCISZKANÓW)
W POLSCE**

STATUTY PROWINCJALNE
PROWINCJI ŚW. ANTONIEGO
I BŁ. JAKUBA STRZEMIĘ
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH
KONWENTUALNYCH

STATUTY PROWINCJALNE
PROWINCJI ŚW. ANTONIEGO
I BŁ. JAKUBA STRZEMIĘ
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH
KONWENTUALNYCH
(FRANCISZKANÓW)
W POLSCE

BRATNI ZEW
Wydawnictwo Franciszkanów

© Prowincja św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię
Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych
(Franciszkanów) w Polsce

Kraków, październik 2021

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Wydanie na prawach rękopisu do użytku wewnętrznego.

Pozwolenie na druk:

Prot. N. 0650/2021, 15 lipca 2021, Rzym

Carlos A. Trovarelli OFMConv, minister generalny

Redakcja: Kazimierz Malinowski OFMConv

Korekta: Katarzyna Gorgoń

Projekt okładki: Adam Piasek

Wydawnictwo Franciszkanów
BRATNI ZEW spółka z o.o.
ul. Żółkiewskiego 14, 31-539 Kraków
tel. 12 428 32 40
www.bratnizew.pl

Wstęp

*Jeżeli zachowacie to prawo nasze zakonne
– ono Was zachowa.*

o. Wenanty Katarzyniec

Drodzy Bracia Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię, po zatwierdzeniu Konstytucji naszego Zakonu w 2018 roku oraz Statutów generalnych w 2019 roku należało przygotować tekst nowych Statutów prowincjalnych w celu regulacji wielu spraw, które dotychczas określano w prawie ogólnym Zakonu. Poprzednie Statuty naszej Prowincji zostały przyjęte przez kapitułę prowincjalną w 1998 roku, czyli ponad 20 lat temu. Od tego czasu życie naszej wspólnoty zmieniło się i wymagało adekwatnych przepisów. Korekty dokonywane w Statutach przez kolejne kapituły prowincjalne miały charakter doraźny, częściowy i stopniowo doprowadziły do naruszenia wewnętrznej spójności tego ważnego dla nas dokumentu. Z powyższych względów podjęto decyzję o systematycznej rewizji całego tekstu, uzupełniając go o zasadnicze elementy dotyczące historycznej i charyzmatycznej tożsamości Prowincji.

Prace nad nowym dokumentem rozpoczęły się w maju 2019 roku i trwały do kapituły prowincjalnej nadzwyczajnej, która odbyła

się w czerwcu 2021 roku w Harmężach. Można powiedzieć, że w pracach przygotowawczych uczestniczyła cała wspólnota prowincjalna – bracia z definitorium, z klasztorów w Polsce i za granicą, naukowcy, misjonarze, przełożeni i wychowawcy, bracia odpowiedzialni za dzieła, duszpasterze... We wspólnym wysiłku powstał tekst *Instrumentum laboris*, który został przedstawiony kapitule prowincjalnej. Po dyskusjach, poprawkach i kolejnych głosowaniach w czasie sesji kapitulnych nowa wersja Statutów została ostatecznie zatwierdzona 11 czerwca 2021 roku.

Po zbadaniu dokumentu minister generalny br. Carlos Trovarelli wraz ze swoim definitorium, w piśmie z dnia 15 lipca 2021 roku (Prot. N. 0650/2021) potwierdził zgodność Statutów prowincjalnych z prawem własnym Zakonu.

Nowe Statuty prowincjalne otrzymujemy w roku obchodów 100. rocznicy śmierci Czcigodnego Sługi Bożego o. Wenantego Katarzyńca, który sam był przykładem doskonałej wierności przepisom zakonnym; 80. rocznicy śmierci św. Maksymiliana Marii Kolbego oraz 30. rocznicy śmierci bł. Zbigniewa Strzałkowskiego i bł. Michała Tomaszka, Męczenników z Pariacoto. Niech ich świadectwo będzie dla nas dowodem, że możliwe jest życie według Ewangelii, że wzrastanie we wspólnocie zakonnej jest drogą do świętości. Wierzę, że nowe Statuty będą przyjęte nie tylko jako dokument prawny, który reguluje naszą codzienność, ale także jako pomoc w realizacji powołania franciszkańskiego oraz narzędzie pielęgnowania wielowiekowego dziedzictwa naszej Prowincji.

Niniejszym pismem, na mocy mego urzędu, pozwalam na wydanie ich drukiem i ogłaszam odnowiony tekst Statutów prowincjalnych jako obowiązujący.

Całą Prowincję, wszystkich Braci, ich życie i posługę, zawierzam orędownictwu naszych Patronów – św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię.

Królowo Zakonu Serafickiego – módl się za nami!

Kraków, Klasztor św. Antoniego Padewskiego
15 sierpnia 2021 roku

Uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

br. Marian Gołąb
minister prowincjalny

STATUTY PROWINCJALNE
PROWINCJI ŚW. ANTONIEGO I BŁ. JAKUBA STRZEMIĘ
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH KONWENTUALNYCH
(FRANCISZKANÓW)
W POLSCE

Kraków 2021

SKRÓTY

- K – Konstytucje Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych, Rzym 2019.
- KPK – Kodeks Prawa Kanonicznego, Rzym 1983.
- SP – Statuty Prowincji św. Antoniego z Padwy i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Polsce
- St. gen. – Statuty Generalne Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych, Rzym 2019.

I. TOŻSAMOŚĆ, NAZWA I USTRÓJ PROWINCJI

Źródła tożsamości

1.

Prowincja św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) zwana dalej Prowincją, w sensie duchowym i prawnym kontynuuje tradycję Prowincji Polsko-Czeskiej powstałej w 1239 roku oraz Prowincji Polskiej sięgającej początkami 1517 roku.

2.

Do istotnych elementów tożsamości charyzmatycznej Prowincji, oprócz tych określonych w Konstytucjach Zakonu (K 1§ 1-7), należą: misyjna tradycja *Fratres Peregrinantes*, w którą wpisane jest świadectwo życia bł. Jakuba Strzemię; dorobek studium generalnego w Krakowie, bogactwo duchowe reformy do życia doskonałe wspólne, a także świadectwo świętości św. Maksymiliana Marii Kolbego, sługi Bożego Wenantego Katarzyńca, bł. Zbigniewa Strzałkowskiego i bł. Michała Tomaszka.

3.

Patronami Prowincji są św. Antoni Padewski i bł. Jakub Strzemię.

4.

Klasztor św. Franciszka z Asyżu w Krakowie, w którym bracia żyją nieprzerwanie od 1237 roku, jest *Domus Mater* Prowincji.

Nazwa i ustrój

5.

- § 1. Urzędowa nazwa Prowincji brzmi: *Prowincja św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)*, co należy uwzględnić w oficjalnych dokumentach oraz aktualnych pieczęciach.
- § 2. Skrócona nazwa Prowincji brzmi: *Prowincja św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Franciszkanów*.
- § 3. Obok urzędowej nazwy *Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych*, w Polsce od wieków na określenie naszego Zakonu używa się nazwy *Franciszkanie*.
- § 4. Oficjalny skrót *OFMConv* łacińskiej nazwy Zakonu: *Ordo Fratrum Minorum Conventualium*, może być używany, zwłaszcza do określenia przynależności zakonnej.

6.

Prowincja posiada okrągłą, historyczną pieczęć, o treści: *SIGIL. PROV. S.ANT.PAT. ET B.JACOB. d. STR. IN POLONIA, ORD. MIN.CONV.*, z herbem franciszkańskim w środku, która nadal pozostaje w użyciu.

7.

Siedzibą kurii prowincjalnej jest Kraków.

8.

- § 1. Prowincja w Polsce obejmuje obszar metropolii wrocławskiej, katowickiej, krakowskiej i przemyskiej, archidiecezji częstochowskiej oraz diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, sandomierskiej i sosnowieckiej.
- § 2. Do Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię należą kustodie prowincjalne oraz delegatury prowincjalne, ustanowione zgodnie z prawem (K 30 § 2).

§ 3. Dla lepszej organizacji życia Prowincji jej obszar w Polsce jest podzielony na trzy regiony. Celem zasadniczym ich istnienia jest braterska współpraca pastoralna i formacyjna klasztorów z regionu.

9.

Zasady oraz obszary współpracy prowincji Zakonu w Polsce oraz federacji określają statuty Federacji Europy Środkowo-Wschodniej (FEMO), zatwierdzone przez ministra generalnego z jego definitorium (K 31 § 3).

10.

§ 1. W istnieniu i działalności Prowincji zachowuje się prawo powszechne Kościoła Rzymskokatolickiego: Kodeks Prawa Kanonicznego i inne wydane przez Stolicę Apostolską; prawo zakonne: Konstytucje Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (zwane dalej Konstytucjami), Statuty Generalne Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (zwane dalej Statutami generalnymi), niniejsze Statuty prowincjalne (zwane dalej Statutami) i inne wydane przez Zakon oraz przepisy prawa państwowego.

§ 2. Przepisy niniejszych Statutów oraz aktów prawnych, o których mowa w § 1 obowiązują także osoby prawne i jednostki organizacyjne prawnie podległe Prowincji.

11.

Do ministra prowincjalnego (nazywanego także prowincjałem), za zgodą definitorium, należy decyzja, które z jednostek organizacyjnych działających w ramach Prowincji uzyskają osobowość prawną według prawa państwowego (K 83).

II. ŻYCIE W ZJEDNOCZENIU Z BOGIEM

12.

- § 1. W każdym klasztorze kapituła klasztorna sporządzi program dnia, zawierający wspólne praktyki duchowe z oznaczeniem czasu ich rozpoczęcia (K 64). W programie należy uwzględnić:
- a) Mszę świętą konwentualną (por. K 38);
 - b) wspólną liturgię godzin (K 39);
 - c) medytację (K 45);
 - d) codzienne nawiedzenie Najświętszego Sakramentu;
 - e) rachunek sumienia (K 51 § 2);
 - f) czytanie nekrologu i modlitwy za zmarłych.
- § 2. Stosownie do zakresu obowiązków program dnia świątecznego może być inny.
- § 3. Program dnia wspólnoty klasztornej zatwierdza minister prowincjalny (por. K 39 § 4; 64).

13.

- § 1. Medytację trwającą przynajmniej pół godziny należy odprawić wspólnie. Jeżeli brat nie mógł wziąć udziału we wspólnej medytacji, powinien ją przeprowadzić indywidualnie (K 45).
- § 2. Kapituła klasztorna określi częstotliwość wspólnotowych spotkań poświęconych modlitewnej refleksji i dzieleniu się słowem Bożym (K 44 § 4), wspólnotowej adoracji Najświętszego

Sakramentu (K 43) oraz obowiązkowej Mszy świętej konwen-
tualnej.

14.

Regułę Świętego Ojca Franciszka należy czytać wspólnie w piątki; w soboty natomiast Konstytucje, Statuty generalne, Statuty prowincjalne oraz dyrektoria formacji. Miejsce i czas czytania we wspólnocie określa kapituła klasztorna, wpisując je do programu dnia (K 7 § 7).

Inne praktyki pobożne

15.

Należy wspólnie odmawiać trzy razy dziennie *Anioł Pański* albo antyfonę *Królowo nieba*; w poniedziałki modlitwę ku czci św. Franciszka, we wtorki responsorium ku czci św. Antoniego, w środy modlitwę ku czci św. Józefa – patrona Zakonu, a w piątki *Litanie do Najświętszego Imienia Jezus*.

16.

W każdą sobotę bracia odmówią wspólnie *Akt poświęcenia się Niepokalanej* św. Maksymiliana Marii Kolbego (K 47 § 3).

17.

W życiu wspólnotowym należy uwzględniać tradycyjne nabożeństwa naszego Zakonu i nabożeństwa wypływające z pobożności ludowej, właściwe dla Kościoła lokalnego, a także korzystać z wartościowych duchowo nowych form pobożności (K 49 § 1). Pomocą w kultywowaniu zakonnych tradycji są *Obrzędy Krakowskiej Prowincji Franciszkanów*.

18.

Przy stole należy wspólnie modlić się przed posiłkiem i po posiłku. Należy też czytać wyjątek z Pisma Świętego lub z innej odpowiedniej lektury. W dniach skupienia i w czasie rekolekcji zachęca się do czytania dłuższego, a podczas posiłku do zachowania milczenia.

19.

Umocnieniu wierności w powołaniu służy pobożny zwyczaj odnawiania profesji zakonnej w uroczystość Wszystkich Świętych Zakonu Serafickiego, który należy zachowywać. Zachęca się do podobnego odnowienia konsekracji zakonnej na zakończenie dorocznych rekolekcji oraz w Dniu Życia Konsekrowanego.

Rekolekcje

20.

- § 1. Każdy z braci w ciągu roku ma uczestniczyć we wspólnych rekolekcjach, trwających pięć pełnych dni (K 46 § 1). Troska o zorganizowanie rekolekcji spoczywa na ministrze prowincjalnym, a poza Polską na kustoszach, delegatach ministra prowincjalnego lub wyznaczonych koordynatorach.
- § 2. Z uzasadnionych przyczyn, po uznaniu ich przez ministra prowincjalnego i za uprzednią zgodą gwardiana, brat może odprawić rekolekcje indywidualnie lub uczestniczyć w organizowanych przez inny zakon czy ośrodek rekolekcyjny.
- § 3. Na gwardianie spoczywa obowiązek zatroszczenia się, by wszyscy bracia odprawili doroczne rekolekcje. Informację o ich odprawieniu gwardian przekazuje raz w roku ministrowi prowincjalnemu.

Dzień skupienia

21.

- § 1. Dzień skupienia odprawiają wszyscy bracia raz w miesiącu. Za organizację tego dnia odpowiada gwardian, który kilka dni wcześniej podaje jego program.

- § 2. Terminy oraz zasady organizacji dnia skupienia w klasztorze należy ustalać na pierwszej kapitule powakacyjnej, z uwzględnieniem stałych obowiązków braci. W przypadkach spornych decyzję podejmuje minister prowincjalny. Grupy klasztorów mogą organizować wspólne dni skupienia.
- § 3. Jeżeli brat nie może odprawić miesięcznego dnia skupienia we wspólnocie, powinien uczynić to indywidualnie (K 46 § 2).

Porządek w posługach

22.

Dla zachowania porządku i punktualności w klasztorze należy na tablicy umieszczonej w miejscu łatwo dostępnym dla braci podawać informacje o porządku odprawiania Mszy świętych oraz o innych nabożeństwach i obowiązkach duszpasterskich.

23.

Dla informacji wiernych rozkład wszystkich nabożeństw – codziennych, niedzielnych, okresowych – ma być podany w naszych kościołach w widocznym miejscu oraz na stronach internetowych klasztoru lub parafii.

24.

- § 1. Każdy kapłan raz w miesiącu może odprawić Mszę świętą według własnej intencji, ale bez przyjmowania stypendium.
- § 2. Bracia zakonni po profesji uroczystej mają prawo, aby według ich intencji raz w miesiącu została odprawiona Msza święta.

25.

- § 1. Stypendia za Msze święte binowane i trynowane należy przekazywać ministrowi prowincjalnemu, natomiast binowane i trynowane przez proboszczów i wikariuszy – zgodnie z umową zawartą przez ministra prowincjalnego z ordynariuszem miejsca.

- § 2. Aplikujący w danym dniu Mszę świętą za lud zachowuje prawo do jednej ofiary mszalnej, jeśli z racji duszpasterskich celebrował więcej niż jedną Mszę świętą.

Duch pokuty

26.

- § 1. W wigilię Uroczystości Niepokalanego Poczęcia NMP oraz Świętego Ojca Franciszka bracia zachowują wstrzeźliwość i post (K54 § 1b, por. KPK kan. 1249).
- § 2. Środki materialne uzyskane jako owoc podjętych zobowiązań pokutnych braci powinny być przeznaczone na potrzeby osób ubogich.

III. BRATERSKIE ŻYCIE WSPÓLNE

TYTUŁ 1: INSTRUMENTY ŻYCIA BRATERSKIEGO

27.

§ 1. W klasztorach Prowincji na terenie Polski bracia używają habitu koloru szarego według wzorca określonego przez kapitułę prowincjalną. Zezwala się jednak braciom, którzy używali habitu w kolorze czarnym na jego dalsze noszenie.

§ 2. W klasztorach Prowincji poza Polską kolor habitu zależy od miejscowych zwyczajów (K 67§ 1).

28.

Bracia po ślubach uroczystych kontynuujący formację do kapłaństwa uczestniczą w kapitule klasztornej (por. K 228 § 1; St. gen. 77 § 1).

Klasztorny porządek dnia

29.

Gwardian lub uprawniony brat wyznacza ruchome obowiązki tygodniowe, uwzględniając obowiązki stałe, szczególnie wynikające z umów o pracę.

30.

Przepowiadanie słowa Bożego jest obowiązkiem i przywilejem każdego brata, który przyjął sakrament święceń, dlatego zachęca się braci do głoszenia na co dzień krótkiej homilii.

Klasztor miejscem życia braterskiego

31.

Ponieważ część klasztoru zastrzeżona jedynie dla braci (tzw. klauzura) służy zachowaniu intymności i wolności życia wspólnego (K 66 § 1), dlatego poza współbraćmi nie należy nikogo wprowadzać w jej granice bez zgody gwardiana.

32.

Do refektarza na wspólne posiłki można wprowadzać gości za uprzednim pozwoleniem gwardiana, byleby ich obecność nie krępowała mieszkańców klasztoru.

33.

Ze względu na ducha franciszkańskiej gościnności w każdym domu zakonnym powinna być rozmównica, w której bracia będą przyjmować odwiedzające ich osoby, oraz właściwie utrzymane pokoje gościnne (K 66 § 5).

Milczenie, wypoczynek, troska o braci chorych i członków rodziny

34.

Ścisłe milczenie obowiązuje zgodnie z programem dnia, ustalonym przez kapitułę klasztorną. W obrębie klasztoru, zwłaszcza na korytarzach, zawsze należy zachować zwykłe milczenie (K 66).

35.

- § 1. Bracia mają prawo w ciągu roku korzystać z 30-dniowego wyciecznika; może on być podzielony na części (K 68 § 2). Dni niewykorzystane w roku bieżącym nie wydłużają czasu urlopu w roku następnym. Ta zasada nie dotyczy misjonarzy.
- § 2. Środki utrzymania na czas wyciecznika zakonnik zapewnia własny klasztor. Ich wielkość jest określana przez ministra prowincjalnego w porozumieniu z gwardianami.
- § 3. Czas wyciecznika należy uzgodnić z gwardianem oraz poinformować go o miejscu przebywania.
- § 4. Do kapituł klasztornych należy troska o wprowadzenie dla każdego brata jednego dnia w tygodniu wolnego od wyznaczonych obowiązków. Ma on być wykorzystany na osobiste studium i wypoczynek.

36.

Odpozynek braci w czasie formacji postnowicjackiej regulują przepisy obowiązujące w domach formacyjnych.

37.

Dla zapewnienia właściwej opieki braciom chorym, wymagającym stałej troski, Prowincja posiada infirmerię (K 62).

38.

W wypadku ciężkiej choroby brata gwardian natychmiast powiadomi o tym ministra prowincjalnego, a także, jeśli to wskazane, rodzinę.

39.

Warunki przyjęcia zakonników na tymczasowy pobyt, odpozynek lub leczenie w innym klasztorze, oraz związane z tym kwestie finansowe należy uzgadniać z gwardianem tego klasztoru.

40.

Gwardian powinien posiadać informację o lekarzu pierwszego kontaktu każdego brata. W razie potrzeby należy w klasztorze wyznaczyć przynajmniej jednego brata lub skorzystać z pomocy kompetentnej osoby do opieki nad chorymi członkami wspólnoty.

41.

W uzasadnionych przypadkach gwardian za zgodą kapituły klasztornej zdecyduje o udzieleniu jednorazowej pomocy materialnej członkowi najbliższej rodziny brata z klasztoru. Na pomoc systematyczną lub długotrwałą wymagane jest pozwolenie ministra prowincjalnego, wydane za zgodą definitorium.

Pamięć o zmarłych

42.

- § 1. Wspólnota powinna towarzyszyć umierającemu bratu, otaczając go modlitwą, a gdy to możliwe także obecnością, w chwili jego osobistego „transitus”.
- § 2. Po śmierci zakonnika wspólnota powinna zachować atmosferę modlitewnego skupienia i powagi, dostosowując także do sytuacji program dnia klasztoru.

43.

- § 1. O śmierci zakonnika gwardian niezwłocznie zawiadamia ministra prowincjalnego i uzgadnia z nim datę pogrzebu. Sekretariat Prowincji informuje o jego pogrzebie wszystkie klasztory w Prowincji oraz kurie prowincjalne Zakonu w Polsce (St. gen. 26).
- § 2. Należy również jak najszybciej zawiadomić najbliższą rodzinę zmarłego zakonnika. Dlatego każdy brat powinien złożyć u swojego gwardiana adresy osób, które potrzeba powiadomić w razie jego śmierci lub poważnej choroby.

44.

Po śmierci członka wspólnoty gwardian lub wyznaczony przez niego brat zbierze niezwłocznie jego dokumenty osobiste, korespondencję, rękopisy oraz inne materiały (także w zapisie elektronicznym) i po odpowiednim uporządkowaniu złoży je w archiwum prowincjalnym. Dlatego bracia są zobowiązani do pozostawienia na piśmie pośród dokumentów osobistych danych logowania do urzędzeń elektronicznych i kont internetowych.

45.

- § 1. Pogrzeb brata urządza klasztor, do którego należał zmarły.
- § 2. W pogrzebie w miarę możliwości uczestniczą przedstawiciele wszystkich wspólnot klasztornych i formacyjnych (K 72 § 2).
- § 3. Miejscem pochówku winien być grobowiec danego klasztoru lub osobne miejsce na cmentarzu do grzebania zmarłych braci. Minister prowincjalny może dla słusznej przyczyny udzielić zgody na pochowanie zmarłego brata na innym cmentarzu.

46.

- § 1. Do modlitw za zmarłego brata, przepisanych naszym prawem, są zobowiązani wszyscy bracia należący do Prowincji (K 72 § 1-6; St. gen. 24 § 1-2).
- § 2. Kto nie mógł uczestniczyć we wspólnotowej, miesięcznej Mszy świętej za zmarłych, zobowiązany jest do indywidualnego odmówienia części różańca lub koronki do Miłosierdzia Bożego (K 72 § 4).

47.

Zachęca się, aby o zmarłych braciach szczególnie pamiętały w modlitwie wspólnoty klasztorne, do których należeli; by w pierwszą rocznicę ich śmierci odprawiono za nich Mszę świętą z udziałem wiernych.

48.

- § 1. W sekretariacie Prowincji powinna być prowadzona księga zmarłych członków Prowincji, w której oprócz imienia i nazwiska zmarłego należy podać rys jego życia i działalności (St. gen. 26 c).
- § 2. W każdym klasztorze winna być prowadzona na bieżąco księga zmarłych, w której według daty śmierci zapisuje się imiona i nazwiska zmarłych braci ze wszystkich polskich prowincji naszego Zakonu, a także zmarłych papieży i ministrów generalnych Zakonu. W ten sposób wspomina się kolejne rocznice ich śmierci i zanoszą do Boga modlitwę w ich intencji.

49.

- § 1. Po śmierci ojca lub matki, brata lub siostry zakonnika należy odprawić Mszę świętą w klasztorze, w którym on mieszka (St. gen. 24 § 3). O pogrzebie rodziców członka danej wspólnoty sekretariat Prowincji powiadamia klasztory Prowincji.
- § 2. Jeśli tego wymaga potrzeba, brat powinien otrzymać wsparcie materialne ze strony wspólnoty klasztornej w celu pokrycia kosztów pogrzebu.

50.

W listopadzie, oprócz Mszy świętej miesięcznej oraz za zmarłych z rodziny franciszkańskiej, należy także odprawić w każdym klasztorze jedną Mszę świętą za zmarłych rodziców i krewnych braci z danego klasztoru (K 72 § 4-6).

Ochrona danych osobowych i archiwa

51.

- § 1. Kuria prowincjalna prowadzi archiwum Prowincji, które posiada własny regulamin. Jego kierownikiem jest wyznaczony przez ministra prowincjalnego zakonnik.

- § 2. Kuria prowincjalna prowadzi także odrębne archiwum akt tajnych, odpowiednio zabezpieczone. W jego prowadzeniu należy zachować przepisy prawa kanonicznego (KPK kan. 489-490) oraz kościelne i państwowe normy dotyczące ochrony danych osobowych.
- § 3. Dla przechowywania dokumentów klasztornych, również w klasztorach powinno być odpowiednio zabezpieczone archiwum.
- § 4. Dane archiwalne, przechowywane na nośnikach elektronicznych lub sprzęcie komputerowym, powinny być zabezpieczone zgodnie z kościelnymi i państwowymi przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych.

52.

- § 1. Nad właściwą organizacją archiwów istniejących w Prowincji oraz ochroną danych osobowych w domach i dziełach Prowincji czuwa powołany przez ministra prowincjalnego, za zgodą definitorium, prowincjalny inspektor ochrony danych osobowych (IOD).
- § 2. Podczas wizytacji kanonicznych należy sprawdzić poziom zabezpieczeń i bezpieczeństwo danych osobowych, przechowywanych w archiwach i kancelariach prowadzonych przez domy i dzieła Prowincji.

Księgi klasztorne i rejestry

53.

- § 1. W każdym domu zakonnym winny znajdować się zwyczajne księgi klasztorne i księgi administracyjno-finansowe (wyliczone w SP 64).
- § 2. Do zwyczajnych ksiąg klasztornych należą:
 - a) teka akt klasztornych;

- b) kronika klasztorna;
 - c) księgi mszalne: księga intencji mszalnych przyjętych i odprawionych (por. KPK kan. 958 § 1); księga Mszy świętych fundacyjnych, obowiązkowych oraz nakazanych przez Konstytucje i Statuty; w parafiach księga Mszy świętych za parafian;
 - d) księga chorych, zaopatrywanych sakramentami świętymi;
 - e) księga Franciszkańskiego Zakonu Świeckich, Rycerstwa Niepokalanej oraz inne księgi, stosownie do rodzaju prowadzonej przez klasztor działalności;
 - f) księga zmarłych (por. SP 48 §2).
- § 3. Teka akt klasztornych obejmuje:
- a) uchwały kapituł generalnych i prowincjalnych;
 - b) dekrety, rozporządzenia i listy ministra generalnego oraz ministra prowincjalnego;
 - c) rozporządzenia biskupa miejsca;
 - d) protokoły i zalecenia wizytacyjne;
 - e) sprawozdania z kapituł klasztornych.
- § 4. Księgi należy przedłożyć przełożonym zakonnym podczas wizytacji. Jeśli istnieją w zapisie cyfrowym, przed wizytacją należy dokonać wydruku papierowego (St. gen. 37).
- § 5. Minister prowincjalny osobiście lub przez delegata jest zobowiązany do sprawdzenia stanu ksiąg mszalnych w każdym roku (KPK kan. 958 § 2).

Biblioteka

54.

Prowincjalna Biblioteka Franciszkanów (OFMConv) znajduje się w Krakowie i działa w oparciu o własny statut oraz o państwowe

regulacje prawne dotyczące bibliotek. Środki potrzebne na funkcjonowanie biblioteki zapewnia minister prowincjalny.

55.

Ze względu na konieczność stałego doskonalenia kultury i metod duszpasterskich oraz rozwoju duchowego i naukowego w naszym Zakonie, należy w klasztorach oraz domach formacyjnych gromadzić książki i czasopisma, powierzając je opiece odpowiedniego brata.

56.

Zachęca się do prowadzenia przy parafiach oraz ośrodkach duszpasterskich bibliotek i czytelni przeznaczonych dla osób świeckich.

Katalog Prowincji i biuletyn urzędowy

57.

Upowszechnianiu aktualnych informacji o stanie personalnym i administracyjnym Prowincji służy katalog, wydawany corocznie w wersji elektronicznej, oraz opracowywany przynajmniej raz na 10 lat w pełnej wersji drukowanej.

58.

- § 1. Dla podtrzymania jedności i pogłębienia ducha wspólnoty kuria prowincjalna będzie prowadziła stronę internetową Prowincji oraz wydawała drukiem dwa razy w roku biuletyn informacyjny *Wiadomości z Prowincji*, w którym – oprócz pism urzędowych – zamieszczane będą wiadomości o ważniejszych wydarzeniach w Zakonie, Prowincji, seminariach, klasztorach, wspomnienia o zmarłych braciach itp.
- § 2. Pisma urzędowe kurii prowincjalnej oraz informacje kierowane do wiadomości wszystkich braci i wspólnot w Prowincji są zamieszczane w formie elektronicznej na wewnętrznej platformie internetowej.

TYTUŁ 2: ZARZĄD WSPÓLNYMI DOBRAMI

Uprawnienia i zakres obowiązków

59.

§ 1. Gwardian klasztoru na mocy swego urzędu jest uprawniony do prowadzenia następujących spraw administracyjnych (K 86 § 1):

- a) zawieranie umów o pracę z pracownikami klasztoru, określanie wysokości ich wynagrodzenia oraz dokonywanie innych czynności wynikających z prawa pracy;
- b) zawieranie umów związanych z funkcjonowaniem klasztoru;
- c) zabieganie o konieczne decyzje lub zgody od władz państwowych i samorządowych, a także o dotacje na działalność prowadzoną przez klasztor;
- d) zawieranie umów dotyczących rozbudowy, remontów i innych inwestycji prowadzonych przez klasztor (por. St. gen. 39 § 1-2);
- e) określanie kompetencji ekonoma i innych osób odpowiedzialnych za remonty w zakresie ich nadzoru nad prowadzonymi inwestycjami i remontami.

§ 2. Do realizacji powyższych zadań gwardian może upoważnić ekonoma klasztoru lub innego brata.

60.

Ekonom klasztoru w porozumieniu z gwardianem i w ramach swych obowiązków jest upoważniony do załatwiania następujących spraw (K 86 § 1):

- a) bieżący nadzór nad inwestycjami prowadzonymi przez klasztor, zgodnie ze wskazaniem Statutów generalnych (39 § 2);

- b) troska o dom i powierzone mienie;
- c) realizacja zobowiązań finansowych klasztoru;
- d) troska o pracowników zatrudnianych przez klasztor i terminową wypłatę ich wynagrodzeń;
- e) pokrywanie w granicach uprawnień, określonych przez kapitułę klasztorną, wydatków na potrzeby braci.

61.

Na wydatki nadzwyczajne, wykraczające poza codzienną administrację klasztoru, ekonom potrzebuje zgody gwardiana (K 84 §4).

62.

- § 1. Poborca klasztoru w ramach swych obowiązków starannie i terminowo pobiera wszelkie przychody i przekazuje do kasy klasztornej.
- § 2. W sprawach administracyjnych działa w porozumieniu z gwardianem oraz z ekonomem.

Księgi administracyjno-finansowe

63.

- § 1. Do ksiąg administracyjno-finansowych prowadzonych przez gwardiana, ekonoma i poborcę klasztoru, według ich własnych obowiązków, należą:
 - a) księga inwentarzowa przedmiotów zabytkowych i karty zabytków. Jej kopię należy złożyć w archiwum Prowincji (KPK, kan. 1283, St. gen. 34);
 - b) księga inwentarzowa klasztoru (St. gen. 34);
 - c) teka z dokumentacją klasztoru i kościoła;
 - d) teka aktów notarialnych i spraw sądowych (St. gen. 37d);
 - e) księgi rachunkowe przychodów i rozchodów klasztoru (St. gen. 37 a-c);

- f) księga różnych funduszy (St. gen. 37 i);
 - g) księga dobroczyńców;
 - h) teczki z dokumentacją pracowniczą.
- § 2. Jeżeli Zakonowi powierzona jest parafia, należy prowadzić księgi rachunkowe przychodów i rozchodów parafii oraz dwa inwentarze: przedmiotów klasztornych i parafialnych, a także inne księgi przepisane prawem powszechnym i partykularnym.
- § 3. Teka z dokumentacją klasztoru i kościoła obejmuje:
- a) dokumentację identyfikacyjną (zaświadczenie o osobowości i reprezentacji prawnej, NIP, Regon, dokument erygowania klasztoru);
 - b) teczkę dokumentacji własnościowej nieruchomości;
 - c) umowy ubezpieczeń majątkowych i odpowiedzialności cywilnej;
 - d) książki obiektu budowlanego wraz z aktualnymi przeglądami.
- § 4. Minister prowincjalny, po zasięgnięciu opinii definitorium, może polecić prowadzenie innych ksiąg, podlegających sprawdzeniu podczas wizytacji klasztoru i przekazywanych podczas zmiany urzędu gwardiana.
- § 5. Wszystkie księgi należy prowadzić starannie i wraz z umowami, aktami prawnymi i polisami ubezpieczeniowymi przechowywać odpowiednio zabezpieczone.

64.

Należy prowadzić odrębną dokumentację związaną z realizacją projektów i wydatkowaniem środków przyznanych przez podmioty zewnętrzne, przestrzegając regulacji prawa państwowego. Należy także dotrzymać przewidzianego okresu przechowywania dokumentacji po zakończeniu projektu.

65.

- § 1. Minister prowincjalny określa sposób prowadzenia ksiąg finansowych przychodów i rozchodów w Prowincji.
- § 2. Do dziesiątego dnia każdego miesiąca klasztory z Polski przekazują do kurii prowincjalnej kopię księgi finansowej za poprzedni miesiąc. Weryfikacji ksiąg finansowych dokonuje poborca Prowincji.

Sprawozdania finansowe, bilans i budżet

66.

- § 1. Projekt rocznego budżetu Prowincji przygotowuje ekonom Prowincji, zaś roczne budżety dzieł prowincjalnych, domów formacyjnych i innych obecności przygotowują bracia za nie odpowiedzialni. Te budżety oraz budżet Prowincji są następnie zatwierdzane przez ministra prowincjalnego z definitorium.
- § 2. Ekonomowie: kustodii prowincjalnych, delegatur i klasztorów przygotowują projekt rocznego budżetu. Po omówieniu i zatwierdzeniu odpowiednio przez radę kustodii, radę delegatury, a w przypadku klasztoru przez kapitułę klasztorną, budżet jest przesyłany do kurii prowincjalnej w terminie określonym przez ministra prowincjalnego. Dokumenty będą prezentowane na definitorium budżetowym.

67.

- § 1. Wykonanie budżetu Prowincji podlega zatwierdzeniu przez ministra prowincjalnego z definitorium.
- § 2. Ekonomowie: kustodii prowincjalnych, delegatur, klasztorów, domów formacyjnych oraz odpowiedzialni za dzieła Prowincji i inne obecności sporządzają roczne bilanse oraz księgi finansowe i po zatwierdzeniu odpowiednio przez radę kustodii, radę delegatury, a w przypadku klasztoru przez

kapitułę klasztorną, przesyłają je do kurii prowincjalnej w terminie określonym przez ministra prowincjalnego.

68.

- § 1. Ekonom Prowincji w pierwszym kwartale każdego roku przedstawi sprawozdanie o stanie ekonomicznym Prowincji wszystkim klasztorom (K 90, St. gen. 28 § 1).
- § 2. Poborca lub ekonom Prowincji raz w roku zbada stan gospodarki klasztorów i dzieł Prowincji, a z ich wynikami zapozna ministra prowincjalnego i definitorium.

69.

- § 1. Kapituła klasztorna weryfikuje poprawność prowadzenia ksiąg przychodów i rozchodów klasztoru.
- § 2. Księgi finansowe powinny być wyłożone do wglądu braci przynajmniej na jeden dzień przed rozpoczęciem kapituły klasztornej (St. gen. 29 §2).
- § 3. Wpisy w księgach finansowych powinny mieć potwierdzenie w przechowywanych rachunkach.

Osobowość prawna

70.

- § 1. Prowincja i każdy jej klasztor na terenie Polski posiada osobowość prawną uzyskaną w trybie przewidzianym przez prawo państwowe.
- § 2. Wobec władz kościelnych, państwowych i samorządowych oraz innych instytucji, Prowincja jest reprezentowana przez ministra prowincjalnego lub jego prawnie ustanowionego przedstawiciela (K 83, St. gen. 31) a klasztor przez gwardiana lub jego prawnie ustanowionego przedstawiciela.

Przychody

71.

- § 1. Potrzeby materialne Prowincji pokrywane są przede wszystkim z comiesięcznej składki obliczanej od sumy przychodów klasztornych, a także parafialnych, z uwzględnieniem prawa kanonicznego i umowy z ordynariuszem miejsca. Sposób jej naliczania, procentowy lub inny, oraz jej wysokość ustala minister prowincjalny z definitorium, po konsultacji z gwardianami (K 86 § 2).
- § 2. Klasztory są zobowiązane do przelania tej składki na konto Prowincji do dziesiątego dnia następnego miesiąca.
- § 3. Klasztory przekazują comiesięczną składkę na fundusz solidarnościowy. Jej wysokość oraz sposób wykorzystania pozyskanych środków ustala minister prowincjalny z definitorium.
- § 4. Kapituła prowincjalna lub minister prowincjalny z definitorium może ustanowić dodatkowy fundusz celowy: emerytalny, inwestycyjny lub inny, i określić wysokość comiesięcznej składki zasilającej dany fundusz, odprowadzanej z klasztorów Prowincji (St. gen. 43 § 5).

72.

Minister prowincjalny za zgodą definitorium określi jaka część z dochodu nadzwyczajnego klasztoru, pochodzącego ze sprzedaży nieruchomości, spadku, donacji lub innego przychodu zostanie przeznaczona na potrzeby Prowincji.

73.

- § 1. Prowincja, klasztory oraz inne osoby prawne i jednostki organizacyjne Prowincji mogą, za zgodą ministra prowincjalnego z definitorium, podejmować dodatkową działalność gospodarczą, powoływać i prowadzić spółki prawa handlowego, podpisywać

umowy dzierżawy i najmu, których celem jest wsparcie finansowe działalności statutowej Prowincji i klasztorów.

§ 2. Dla każdej z wymienionych form działalności, w zależności od organu założycielskiego, minister prowincjalny za zgodą definitorium lub kapituła klasztorna na wniosek gwardiana mianuje brata odpowiedzialnego za jej prowadzenie.

74.

§ 1. Dobra otrzymywane przez braci z tytułu umowy o pracę lub umowy cywilno-prawnej, renty, emerytury, zapomogi lub darowizny należą do klasztoru, w którym przebywają, chyba że minister prowincjalny w poszczególnych przypadkach rozporządzi inaczej (K 16 § 2).

§ 2. Minister prowincjalny za zgodą definitorium może przeznaczyć wpływy pochodzące ze specjalnych prac braci na cele ogólne lub dzieła specjalne Prowincji.

Rozchody – limity – zgody

75.

Minister prowincjalny za zgodą definitorium może określić programy mające na celu wdrożenie oszczędności bądź lepszą organizację zarządzania dobrami, obowiązkowe dla określonych obszarów.

76.

Ustalenie sum wydatków nadzwyczajnych należy każdorazowo do kapituły prowincjalnej zwyczajnej. Określa ona: sumy oraz wartość przedmiotu specjalnego użytku, na nabycie którego konieczne jest pozwolenie ministra prowincjalnego, jeśli ma on służyć pojedynczemu zakonnikowi, a także sumy, dla których wydatkowania gwardian musi mieć zgodę kapituły klasztornej albo kapituły i ministra prowincjalnego; minister prowincjalny zaś zgodę swego definitorium lub zgodę swego definitorium oraz

ministra generalnego i jego definitorium (KPK kan. 638, § 1; por. St. gen. 40).

77.

W umiarkowanym i odpowiedzialnym użytkowaniu pieniędzy przez poszczególnych braci należy kierować się następującymi zasadami (K 22):

- § 1. Kapituła klasztorna określi miesięczny limit wydatków osobistych braci.
- § 2. Na wydatki nadzwyczajne, poza miesięcznym limitem wydatków osobistych, brat musi każdorazowo mieć zgodę gwardiana.
- § 3. Na korzystanie z karty płatniczej lub innych instrumentów płatniczych brat musi posiadać pozwolenie kapituły klasztornej. Szczegółowe zasady korzystania z instrumentów płatniczych określa minister prowincjalny za zgodą definitorium.

78.

Ofiary na cele apostolskie, charytatywne lub inne, zbierane lub składane do puszek w kościele, mają być użyte w całości zgodnie z ich przeznaczeniem.

Majątek klasztoru – zarząd, ubezpieczenie

79.

- § 1. Troszcząc się o powierzone mienie, gwardiani oraz reprezentanci innych osób prawnych Prowincji powinni ubezpieczyć budynki kościelne, klasztorne i gospodarcze (St. gen. 33).
- § 2. Szczególną troską należy objąć nieruchomości oraz ruchomości o walorach artystycznych i zabytkowych.
- § 3. Na wypożyczenie z klasztoru obiektu zabytkowego, wpisanego do państwowego rejestru zabytków, wymagana jest zgoda

kapituły klasztornej. Należy prowadzić ewidencję wypożyczonych obiektów.

80.

- § 1. W razie alienacji dóbr nieruchomości klasztoru lub Prowincji należy zachować przepisy Konstytucji (82 §1 i 3) i Statutów generalnych (41 i 44).
- § 2. Minister prowincjalny może wydać za zgodą swojego definitorium pisemne zezwolenie na alienację dóbr nieruchomości do sumy dwóch trzecich limitu określonego przez Stolicę Apostolską dla Polski. Powyżej tej sumy musi prosić o pozwolenie ministra generalnego wydane za zgodą jego definitorium (K 82 § 3).
- § 3. Z zasady nie wolno alienować ruchomości o walorach zabytkowych, dzieł sztuki o wartości artystycznej, dokumentów historycznych, starodruków itp. Gdyby zaszła taka konieczność, potrzebne jest pozwolenie ministra prowincjalnego wydane za zgodą jego definitorium, zgodnie z procedurą określoną w Konstytucjach (K 82 § 3; St. gen. 41). Ponadto należy zachować normy prawa kanonicznego (KPK kan. 1292) i państwowego.

Inwestycje budowlane

81.

- § 1. Przy prowadzeniu inwestycji oraz podejmowaniu remontów należy kierować się przepisami Statutów generalnych (39 § 1-2).
- § 2. Szczegółowe przepisy dotyczące procedur związanych z podejmowaniem inwestycji i remontów, ich zgłaszaniem oraz przebiegiem określają normy zawarte w *Regulaminie Inwestycji Budowlano-Remontowych* przygotowanym przez pro-

wincjalną Komisję do spraw budowlanych, gospodarczych, sztuki i renowacji zabytków, i zatwierdzanym przez ministra prowincjalnego za zgodą definitorium.

Pojazdy mechaniczne

82.

Wszystkie samochody i inne pojazdy mechaniczne w Prowincji powinny być rejestrowane wyłącznie na właściwą osobę prawną Zakonu, chyba że prawo państwowe na to nie pozwala.

83.

Zgodę na zakup, sprzedaż lub zamianę samochodu lub innego pojazdu mechanicznego wydaje minister prowincjalny za zgodą definitorium.

84.

- § 1. Zasady korzystania z pojazdów określi corocznie kapituła klasztorna, biorąc pod uwagę powierzone obowiązki i zajęcia duszpasterskie.
- § 2. W razie zmiany gwardiana lub przeniesienia zakonnika do innego klasztoru pojazdy winny być przekazane jego następcy na urzędzie lub w obowiązku.

85.

Na użytkowanie klasztornego samochodu w czasie urlopu trzeba mieć zgodę kapituły klasztornej.

Zrzeczenie majątku, testament i prawa autorskie

86.

Celem uregulowania wzajemnych praw i zobowiązań Prowincji oraz każdego brata wobec prawa państwowego:

- § 1. Każdy brat przed złożeniem ślubów uroczystych, poprzez podpisanie dokumentu ważnego wobec prawa państwowego, zrzeknie się posiadanego majątku, przekazując go w sposób wolny wybranym osobom lub instytucjom, za wiedzą ministra prowincjalnego (por. K 15 § 2).
- § 2. Każdy brat przed złożeniem ślubów uroczystych sporządzi także testament oraz podpisze umowę regulującą wzajemne prawa i obowiązki Prowincji i brata. Podobną umowę podpisze również z chwilą złożenia pierwszej profesji.
- § 3. Każdy brat podpisze oświadczenie, w którym wskazuje Prowincję jako jednostkę uprawnioną do bezpłatnego nabycia majątkowych praw autorskich i praw pokrewnych co do dzieł stworzonych przez brata podczas pobytu w Zakonie (od złożenia pierwszych ślubów zakonnych). Nabycie tych praw na rzecz Prowincji nastąpi na mocy odrębnej umowy.
- § 4. Obowiązek podpisania wskazanych w § 3 dokumentów dotyczy każdego brata afiliowanego na stałe do Prowincji, w terminie jednego miesiąca od ich otrzymania.
- § 5. Obowiązek przygotowania i aktualizacji wzorów dokumentów spoczywa na ministrze prowincjalnym po zasięgnięciu opinii definitorium w tej sprawie.

87.

Gdy istnieje konieczność dokonania niektórych aktów prawnych odnośnie do spraw majątkowych na nazwisko poszczególnego brata, można tego dokonać tylko za pisemnym pozwoleniem ministra prowincjalnego. Jednocześnie należy poczynić takie kroki prawne, by zabezpieczyć dobro Zakonu w razie śmierci brata lub wypadku losowego (por. K 88 §2).

Ubezpieczenie zdrowotne i emerytalne

88.

- § 1. Każdy brat ma być objęty ubezpieczeniem zdrowotnym i emerytalnym.
- § 2. Zasady ubezpieczenia braci określa *Regulamin Funduszu Ubezpieczeń*, wydany przez ministra prowincjalnego za zgodą definitorium (K 17 § 2-3; St. gen. 45).

Pracownicy świeccy

89.

- § 1. Klasztor zatrudniający osoby świeckie zobowiązany jest stosować się do przepisów państwowych w zakresie prawa pracy, prawa podatkowego i ubezpieczeń. Również zatrudnianie osób na umowy cywilno-prawne (umowa zlecenia, umowa o dzieło, porozumienie wolontariackie) odbywa się zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa.
- § 2. Dokumentację dotyczącą zatrudnienia osób świeckich należy prowadzić zgodnie z przepisami prawa państwowego i przechowywać w warunkach, które zapewnią jej trwałość.

IV. MISJA BRACI

90.

Wszelkie przedsięwzięcia apostołskie braci powinny być podejmowane w twórczej wierności charyzmatowi Zakonu i Prowincji, w otwarciu na znaki czasu oraz dla budowania jedności braterskiej wspólnoty posłanej w celu wspólnego świadczenia o Bogu, jedynym i najwyższym Dobru, wobec ludzi naszych czasów.

91.

Jako zasadę należy przyjąć prymat uważnego i wspólnotowego rozeznawania potrzeb duszpasterskich oraz sposobów ich zaspokajania. Jesteśmy bowiem wezwani, by czynić to, czego oczekuje Pan Bóg.

92.

W celu ożywienia tradycyjnych form duszpasterstwa franciszkańskiego, jak Franciszkański Zakon Świeckich czy Rycerstwo Niepokalanej, należy rozwijać duszpasterstwo młodzieży w duchu franciszkańskim, czerpiąc przy tym szeroko z najnowszych metod ewangelizacyjnych i form pobożności.

93.

W prowadzonym przez nas duszpasterstwie powinien panować duch św. Maksymiliana Marii Kolbego, wyrażający się w umiejętnym przepowiadaniu Ewangelii za pomocą środków społecznego przekazu. Należy dołożyć starań, aby nie zabrakło zakonników profesjonalnie przygotowanych do takiej aktywności.

94.

- § 1. W korzystaniu z internetu oraz realizowaniu misji głoszenia Ewangelii w przestrzeni medialnej bracia kierują się właściwymi wytycznymi zatwierdzanymi przez ministra prowincjalnego za zgodą definitorium (K 66 § 4) oraz normami obowiązującymi w Kościołach lokalnych.
- § 2. Każda kustodia, delegatura, klasztor i dom formacyjny są zobowiązane do prowadzenia strony internetowej swojej wspólnoty.

95.

- § 1. Zachowując dziedzictwo Ruchu Ekologicznego św. Franciszka z Asyżu, niech bracia realizują inicjatywy służące ochronie stworzenia oraz integralnemu nawróceniu ekologicznemu. Ponadto, pielęgnując „ducha Asyżu”, niech uczestniczą w projektach wielokulturowych, ekumenicznych oraz w dialogu międzyreligijnym.
- § 2. Koordynacją i promocją tej działalności zajmuje się prowincjalny delegat ds. sprawiedliwości, pokoju i integralności stworzenia.

96.

Solidarność z biednymi i rzeczywiste praktykowanie ubóstwa nadaje naszemu duszpasterstwu franciszkański charakter, dlatego „opcja na rzecz ubogich” powinna wyrażać się między innymi:

- a) w oszczędnym dysponowaniu środkami materialnymi zarówno w wymiarze osobistym jak i wspólnotowym;
- b) w ofiarnej pomocy materialnej najbardziej potrzebującym, którą należy traktować jako okazję do ewangelizacji;
- c) w pełnym szacunku odnoszeniu się do ludzi z marginesu, bezdomnych i dyskryminowanych, a przede wszystkim w dyspozycji do obdarowania ich swoim czasem;

- d) w szczerzej gościnności i umiejętnym dzieleniu się dobrami materialnymi ze wspólnotami uboższymi;
- e) w podejmowaniu projektów skierowanych na pomoc oraz ewangelizację środowisk ludzi ubogich.

TYTUŁ 1: EWANGELIZACJA W POLSCE

Duszpasterstwo parafialne i ponadparafialne

97.

Nasza posługa pastoralna, także w parafiach, które pozostają ważnym obszarem duszpasterskiej działalności Prowincji, powinna posiadać franciszkańską specyfikę. Dlatego należy:

- a) troszczyć się o piękno liturgii, angażując w jej przygotowanie i celebrację osoby świeckie;
- b) w katechezie prowadzonej dla wiernych, obok elementów biblijnych i liturgicznych, uwzględnić elementy właściwe dla duchowości franciszkańskiej;
- c) tworzyć oraz rozwijać grupy duszpasterskie troszczące się o ubogich, cierpiących, samotnych i opuszczonych, którzy znajdują się na terenie parafii;
- d) promować ducha franciszkańskiego przez upamiętnianie ważnych wydarzeń z życia świętych franciszkańskich i Zakonu, organizację pielgrzymek do miejsc franciszkańskich i kultywowanie nabożeństw franciszkańskich;
- e) zachować szczególną dbałość o pomieszczenia, sprzęty liturgiczne, szaty i wystrój ołtarzy;
- f) zachować franciszkańską tradycję przyjmowania dobrowolnych ofiar od wiernych za posługi sprawowane przez braci.

98.

Przejawem ufnego otwarcia się i autentycznego posłuszeństwa woli Kościoła winna być rola, jaką w apostołacie przez nas prowadzonym odgrywają wierni świeccy. Wraz z nimi należy opracowywać plany duszpasterskie, powierzać im odpowiedzialność na polu poszczególnych dzieł, przy parafiach tworzyć rady duszpasterskie i ekonomiczne. Zachęca się, by podobne gremia powstawały przy klasztorach nieprowadzących działalności parafialnej.

99.

W klasztorach należy wspólnie omawiać zadania apostołskie i katechetyczne oraz specjalne akcje duszpasterskie, np. rekolekcje, misje parafialne, działalność charytatywną. Podobnie należy omawiać realizację wskazań ordynariusza miejscowego i zakonnego (K 121 § 3).

100.

- § 1. Ze względu na dobro życia wspólnotowego oraz dla skutecznej realizacji zadań w klasztorach prowadzących parafię, urząd gwardiana i proboszcza sprawuje z zasady ten sam brat.
- § 2. W przypadku rozdzielenia tych dwóch urzędów należy zastosować następujące wskazania (K 121 § 6):
- a) proboszcz posiada pełną autonomię w wypełnianiu swojej funkcji i gwardian nie może wyznaczać mu obowiązków, które kolidują z jego posługą w parafii;
 - b) obowiązki duszpasterskie wyznacza gwardian, ale w pełnym porozumieniu z proboszczem we wszystkim tym, co dotyczy posługi parafialnej;
 - c) wikariusze parafialni w wypełnianiu swoich obowiązków podlegają proboszczowi.

101.

- § 1. Administrację ekonomiczną parafii należy prowadzić z uwzględnieniem przepisów partykularnych. Należy prze-

strzeżać rozdziału dóbr i dochodów parafialnych od dochodów przysługujących Zakonowi (K 121 § 6-9), z poszanowaniem prawa zakonników do wynagrodzenia za pracę.

- § 2. Wszystkie dochody z posługi w parafii są przekazywane poborcy klasztoru, który prowadzi oddzielny rejestr przychodów parafialnych. Proboszcz decyduje o wydatkach związanych z bieżącą działalnością i administracją parafii (por. K 121 § 7).
- § 3. W krajach, gdzie obowiązują inne przepisy lub zwyczaje kościelne, dotyczące administracji dóbr parafialnych i zbierania ofiar od wiernych, należy przestrzegać wskazań ordynariusza miejsca.
- § 4. Przy zachowaniu norm zawartych w Konstytucjach (K 121 § 8) w sprawach budowlanych i remontowych, proboszcz jest zobowiązany do zachowania procedury wskazanej przez punkt 81 niniejszych Statutów.

102.

- § 1. Wszystkie istotne zmiany w strukturze funkcjonowania parafii (z wyjątkiem nakazanych przez ordynariusza miejsca lub ministra prowincjalnego/kustosza), a szczególnie przyjęcie nowych zobowiązań i rozwijanie nowych rodzajów duszpasterstw, powinny być poprzedzone prezentacją tych projektów przez proboszcza na kapitule klasztornej. Do ich wprowadzenia potrzebna jest opinia braci wyrażona na kapitule. Następnie proboszcz powinien te projekty przedstawić radzie duszpasterskiej parafii.
- § 2. Długofalowe projekty duszpasterskie, które wymagają zaangażowania przynajmniej jednego brata w pełnym wymiarze, mają być przez gwardiana zgłaszane z wyprzedzeniem ministrowi prowincjalnemu do zatwierdzenia, po uprzedniej zgodzie kapituły klasztornej (K 121 § 9).

103.

Gwardian ma prawo i obowiązek wizytowania spotkań o charakterze formacji religijnej, animowanych przez braci z jego wspólnoty (por. K 121 § 3).

104.

- § 1. Bracia chętnie powinni podejmować posługę słowa Bożego przez głoszenie rekolekcji i misji oraz prowadzenie kierownictwa duchowego (K 104).
- § 2. Podejmując się aktywności pastoralnej poza klasztorem, brat powinien mieć uprzednią zgodę gwardiana.

Działalność charytatywno-opiekuńcza, kulturalna i edukacyjna

105.

Prowincja prowadzi działalność charytatywno-opiekuńczą poprzez:

- a) krzewienie idei pomocy bliźniemu i promowanie postaw społecznych temu sprzyjających;
- b) opiekę nad osobami niepełnosprawnymi fizycznie i umysłowo oraz chorymi i starszymi;
- c) wolontariat w szpitalach i innych ośrodkach pomocy potrzebującym;
- d) pomoc na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności ubogich i bezdomnych;
- e) prowadzenie ośrodków profilaktyki i terapii oraz innych ośrodków pomocy potrzebującym;
- f) udzielanie wsparcia ofiarom klęsk żywiołowych i osobom znajdującym się w szczególnej potrzebie;

- g) wspieranie wypoczynku dzieci i młodzieży znajdujących się w potrzebie;
- h) prowadzenie szkół wszystkich rodzajów, internatów/burs oraz świetlic dla dzieci i młodzieży;
- i) inne formy pomocy charytatywnej i opiekuńczej wynikające z aktualnych potrzeb środowiska;
- j) prowadzenie placówek opieki zdrowotnej.

106.

Prowincja prowadzi działalność kulturalną poprzez:

- a) drukowanie, wydawanie i rozpowszechnianie wszelkich publikacji związanych z posłannictwem Kościoła;
- b) zakładanie i posiadanie wydawnictw;
- c) produkcję, dystrybucję i rozpowszechnianie filmów oraz innych środków audiowizualnych;
- d) prowadzenie działalności informacyjnej poprzez strony internetowe i media społecznościowe;
- e) zakładanie i posiadanie archiwów i muzeów;
- f) gromadzenie zbiorów bibliotecznych w celach wewnętrznych i publicznych;
- g) powoływanie towarzystw i instytucji naukowych, organizowanie sympozjów naukowych, szkoleń, warsztatów i wykładów;
- h) organizowanie i prowadzenie wydarzeń kulturalnych, artystycznych oraz organizowanie wystaw.

107.

Prowincja może prowadzić działalność w zakresie pożytku publicznego w sferze zadań publicznych określonych w prawodawstwie państwowym, dotyczącym działalności pożytku publicznego i wolontariatu.

108.

- § 1. Do realizacji działalności charytatywno-opiekuńczej, kulturalnej i edukacyjnej, Prowincja, klasztory oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne Prowincji mogą, za zgodą ministra prowincjalnego z definitorium, powoływać i prowadzić fundacje i stowarzyszenia.
- § 2. Dla każdej z wymienionych form działalności, w zależności od organu założycielskiego, minister prowincjalny za zgodą definitorium lub kapituła klasztorna na wniosek gwardiana mianuje brata odpowiedzialnego za jej prowadzenie.

109.

W każdej wspólnocie raz w miesiącu powinna być odprawiona Msza święta w intencji współpracowników i dobroczyńców, stanowiąca wyraz wdzięczności za wszelkie dobro i wsparcie ze strony osób świeckich dla dzieł podejmowanych przez Zakon.

110.

Osoby lub instytucje zasłużone dla Prowincji lub poszczególnych klasztorów mogą zostać wyróżnione specjalną *Nagrodą Prowincji*, przyznawaną przez ministra prowincjalnego za zgodą definitorium (K 69 § 3).

111.

Przynajmniej raz na 10 lat, kapituła prowincjalna nadzwyczajna dokona kompleksowej oceny apostołskiego zaangażowania Prowincji pod kątem jego adekwatności wobec aktualnych potrzeb Kościoła lokalnego i zgodności z charyzmatem Zakonu oraz możliwości kontynuowania i rozwoju prowadzonych dzieł ze względu na posiadane zasoby ludzkie i materialne (St. gen. 70 § 2).

TYTUŁ 2: EWANGELIZACJA W INNYCH KRAJACH

Missio ad gentes Prowincji

112.

- § 1. Dla realizacji *misji ad gentes*, stale obecnej w tradycji franciszkańskiej (zob. K 96 § 2 – 98, 122-128), konieczna jest animacja misyjna w każdej wspólnotie klasztornej Prowincji.
- § 2. Przy każdym klasztorze powinny istnieć grupy prowadzące działalność na rzecz misji. Członkowie takich grup będą wspomagać misje naszego Zakonu.
- § 3. Istotnym elementem krzewienia ducha misyjnego we wspólnocie wiernych jest współpraca wyznaczonego przez kapitułę domową animatora ds. misji z Sekretariatem Misyjnym Prowincji i wspieranie akcji Sekretariatu na terenie parafii.
- § 4. Jedną z form animacji misyjnej wspólnot wiernych, gromadzących się w naszych kościołach i ośrodkach duszpasterskich, jest braterska współpraca klasztoru z partnerską wspólnotą misyjną, której podstawowym celem jest budowanie więzi między zakonnikami i wiernymi, oraz wspieranie misjonarzy w ich posłudze.
- § 5. W miejscach, gdzie jest to potrzebne, bracia powinni organizować duszpasterstwo uchodźców lub grupy obcojęzyczne.

113.

- § 1. Minister prowincjalny, przed podjęciem decyzji o skierowaniu brata do pracy misyjnej, powinien, osobiście lub przez delegata, przeprowadzić skrutynia we wspólnocie, w której przebywa kandydat na misjonarza.
- § 2. Jest wskazane, aby kandydat do pracy misyjnej miał możliwość wcześniejszego doświadczenia realiów misji np. przez kilkumiesięczny pobyt w kraju przyszłej posługi.

- § 3. Zaleca się również, by przed wyjazdem do pracy misyjnej kandydat uczestniczył w dłuższym kursie formacji misyjnej, obejmującym m.in. gruntowne przygotowanie językowe i kulturowe (np. prowadzonym przez Komisję Misyjną Episkopatu Polski lub Sekretariat Generalny ds. Animacji Misyjnej Zakonu).
- § 4. Takie przygotowanie winno być kontynuowane w pierwszym roku po przybyciu misjonarza do kraju przyszłej pracy.
- § 5. Bracia podejmujący pracę w innych krajach również mogą odbyć podobne przygotowanie.

114.

- § 1. Sekretarza ds. misji mianuje minister prowincjalny za zgodą swojego definitorium.
- § 2. Sekretarz kieruje Sekretariatem Misyjnym na podstawie statutu zatwierdzonego przez ministra prowincjalnego za zgodą definitorium.

Bracia posługujący poza Prowincją

115.

Umowy dotyczące posługi brata poza własną jurysdykcją, o których mowa w Statutach generalnych (nr 47), powinny określić sposób regulowania należności za ubezpieczenie zdrowotne i emerytalne danego brata oraz składki na rzecz kurii generalnej Zakonu (*taxatio*).

116.

Do przyjęcia obywatelstwa nowego kraju lub rezygnacji z dotychczasowego obywatelstwa brat potrzebuje pisemnej zgody ministra prowincjalnego po zasięgnięciu opinii definitorium.

V. FORMACJA BRACI

TYTUŁ 1: KANDYDACI

Duszpasterstwo powołań

117.

- § 1. Wszyscy bracia i wspólnoty uczestniczą w duszpasterstwie powołaniowym wspieranym przez Dzieło Powołań Kapłańskich i Zakonnych, zgodnie z normami określonymi w *Provincialnym Dyrektorium Formacji*.
- § 2. Rozpoznawanie powołania brata do naszego Zakonu jest procesem, który rozpoczyna się w momencie pierwszego kontaktu ze wspólnotą i powinno trwać przez wszystkie etapy formacji wstępnej (K 131 § 2-3).

118.

W każdym klasztorze należy ustanowić brata bezpośrednio odpowiedzialnego za duszpasterstwo powołaniowe. Wyznacza go gwardian za zgodą kapituły klasztornej.

Warunki zgłoszenia się do Zakonu

119.

- § 1. Zgłaszający się do naszego Zakonu powinien odbyć rozmowę z ministrem prowincjalnym lub jego delegatem, złożyć wymagane prawem powszechnym dokumenty (KPK, kan. 645 § 1-2; K 148) oraz: 1) własnoręcznie napisaną prośbę; 2) odpis aktu urodzenia; 3) opinię od księdza proboszcza lub katechety; 4) ostatnie świadectwo szkolne lub dyplom; 5) ostatnie świadectwo nauki religii; 6) własnoręcznie podpisany życiorys; 7) cztery fotografie; 8) kwestionariusz kandydata do Zakonu (według przyjętego wzoru) wraz z oświadczeniem, że w razie opuszczenia Zakonu nie będzie zgłaszał żadnych roszczeń do wynagrodzenia za pracę wykonywaną w czasie pobytu w Zakonie; 9) pełne świadectwo zdrowia; 10) świadectwo o niekaralności; 11) dokument stwierdzający stan wolny kandydata; 12) podpisaną klauzulę informacyjną dotyczącą ochrony danych osobowych; 13) podpisaną deklarację o przyjęciu wytycznych i norm służących ochronie małoletnich w Prowincji; 14) zezwolenie rodziców (dla kandydatów niepełnoletnich). Ponadto powinien wziąć udział w kilkudniowym spotkaniu dla kandydatów.
- § 2. Kustodie i delegatury prowincjalne mogą wskazać także inne dokumenty, które powinien złożyć kandydat do postulatu, wynikające z lokalnej specyfiki.
- § 3. Kandydat w momencie przyjęcia do postulatu powinien być pełnoletni. W nadzwyczajnych sytuacjach decyzję o przyjęciu kandydata poniżej 18 roku życia podejmuje minister prowincjalny za zgodą definitorium Prowincji (K 148).

Postulat

120.

Wstępna formacja dokonuje się w czasie postulatu, który trwa rok i jest wspólny dla wszystkich kandydatów. W kustodiach i delegaturach prowincjalnych czas trwania oraz zasady organizacyjne postulatu regulują odrębne przepisy (por. K 146, §2).

121.

Cele i zasady organizacji postulatu określają *Prowincjalne Dyrektorium Formacji, Ratio Studiorum dla prowincji polskich* oraz regulamin postulatu zatwierdzony przez ministra prowincjalnego za zgodą jego defnitorium.

122.

Dla stwierdzenia odpowiedniego stanu zdrowia fizycznego i psychicznego, kandydaci mogą być poddani specjalistycznym badaniom.

123.

- § 1. Mistrzem postulatu winien być zakonnik odpowiednio przygotowany do pracy formacyjnej.
- § 2. Mistrza postulatu wybiera kapituła prowincjalna na wniosek ministra prowincjalnego. W pracy formacyjnej może wspomagać go socjusz wyznaczany przez ministra prowincjalnego.

TYTUŁ 2: FORMACJA POCZĄTKOWA

Nowicjat

124.

- § 1. O zasadach organizacji i sposobach osiągnięcia celu nowicjatu stanowi *Prowincjalne Dyrektorium Formacji, Ratio Studiorum*

dla prowincji polskich oraz regulamin nowicjatu, który zatwierdza minister prowincjalny za zgodą definitorium.

§ 2. W kustodiach i delegaturach prowincjalnych w organizacji nowicjatu należy zachować normy obowiązujące w ramach właściwej Federacji/Konferencji.

125.

Nowicjusze podlegają bezpośrednio władzy mistrza nowicjatu, wybieranego na wniosek ministra prowincjalnego przez kapitułę prowincjalną. W pracy formacyjnej może wspomagać go socjusz wyznaczany przez ministra prowincjalnego.

126.

Nie wolno dopuszczać do rozpoczęcia nowicjatu tego, kto nie ukończył siedemnastu lat (KPK kan. 643 § 1; K 151).

127.

Rozpoczęcie nowicjatu poprzedzają pięciodniowe rekolekcje.

128.

- § 1. Obrzędowi rozpoczęcia nowicjatu przewodniczy minister prowincjalny lub jego delegat.
- § 2. Po dokonaniu obrzędu w specjalnej księdze zwanej *Księgą Nowicjuszy*, prowadzonej przez mistrza, należy wpisać datę i miejsce rozpoczęcia nowicjatu oraz dane personalne poszczególnych nowicjuszy.
- § 3. Przygotowanie poprzedzające obrzęd rozpoczęcia i obłóczyn oraz zasady organizacji tych uroczystości określa *Prowincjalne Dyrektorium Formacji* i rytuał zakonny (K 154 § 1).

129.

Mistrz nowicjatu w porozumieniu z ministrem prowincjalnym może zmienić niektóre szczegółowe postanowienia programu kształcenia nowicjackiego, określone w *Ratio Studiorum dla prowincji polskich* oraz w regulaminie nowicjatu.

130.

Z wykładanych w czasie nowicjatu przedmiotów nowicjusze są zobowiązani złożyć egzamin.

131.

Mistrz nowicjatu przed dopuszczeniem do pierwszych ślubów składa pisemne sprawozdanie o poszczególnych nowicjuszach właściwym przełożonym wyższym.

Profesja zakonna

132.

Po ukończeniu nowicjatu bracia składają śluby czasowe na okres jednego roku, odnawiane później corocznie. Po trzech latach mogą złożyć śluby uroczyste albo czasowe na czas określony przez ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium (KPK kan. 657 § 2; K 161).

Formacja postnowicjacka

133.

- § 1. Formacja wszystkich profesów czasowych w Polsce odbywa się w Wyższym Seminarium Duchownym Prowincji (St. gen. 79). Formacja przebiega zgodnie z *Prowincjalnym Dyrektorium Formacji; Ratio Studiorum dla prowincji polskich i Statutem WSD*, zatwierdzonym przez ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium. Formacja intelektualna odbywa się w Studium Franciszkańskim.
- § 2. W wyjątkowych wypadkach i za pozwoleniem ministra prowincjalnego profes ci czasowi mogą przebywać w innych instytutach naukowo-wychowawczych.

- § 3. Bracia zakonni w okresie postnowicjatu mają własny program formacji teologicznej i zawodowej, przygotowujący ich do posług, które będą sprawować w Zakonie po złożeniu ślubów uroczystych (K 131 § 4).
- § 4. W kustodiach i delegaturach prowincjalnych w organizacji domów formacji postnowicjackiej oraz seminaryjnej należy zachować normy obowiązujące we właściwej Federacji/Konferencji.

134.

- § 1. Bezpośrednie przygotowanie do ślubów uroczystych ma trwać nie mniej niż jeden miesiąc, w domu wyznaczonym przez ministra prowincjalnego i pod kierunkiem mistrza. Obowiązek ten na okres czterech lat powierza minister prowincjalny za zgodą swojego definitorium profesowi naszego Zakonu, mającemu duże doświadczenie w pracy formacyjnej.
- § 2. Główne cele tego okresu, zwanego drugim nowicjatem, określa *Prowincjalne Dyrektorium Formacji* oraz program i regulamin zatwierdzany przez ministra prowincjalnego za zgodą definitorium (K 165 § 3).

135.

Przed ślubami uroczystymi bracia mają odprawić pięciodniowe rekolekcje. Mogą one być zorganizowane w ostatnich dniach drugiego nowicjatu, w miejscu jego odbywania.

136.

Jeżeli wymagają tego dobro wiernych i racje duszpasterskie, można ustanawiać stałych diakonów, z zachowaniem przepisów prawa powszechnego (KPK kan. 236; 1031 § 2-3; 1032 § 3) oraz Konstytucji (nr 175).

Autonomia w zakresie formacji

137.

- § 1. Wychowawcy w swej pracy formacyjnej podlegają bezpośrednio ministrowi prowincjalnemu, natomiast gwardianowi – tylko w sprawach, które odnoszą się do porządku klasztornego.
- § 2. Wychowawcom nie można we wspólnocie klasztornej powierzać zajęć, które mogłyby im przeszkodzić we właściwym wykonywaniu obowiązków formacyjnych.
- § 3. Na dodatkowe stałe zajęcia poza domem formacyjnym wychowawcy muszą każdorazowo uzyskać zgodę ministra prowincjalnego.

138.

Inne sprawy związane z relacją wspólnoty formacyjnej do klasztoru, w którym się ona znajduje określa *Prowincjalne Dyrektorium Formacji* oraz regulaminy domów formacyjnych.

TYTUŁ 3: FORMACJA USTAWICZNA

139.

- § 1. Formacja ustawiczna odbywa się według ogólnozakonnego (K 176-181), międzyprovincialnego i prowincjalnego programu formacji, dostosowanych do potrzeb czasu. Odpowiedzialność poszczególnych osób za formację określa *Prowincjalne Dyrektorium Formacji*. Programy formacyjne mają również uwzględniać wskazane w nim zwykłe i nadzwyczajne środki formacji.
- § 2. W programach formacyjnych szczególne miejsce powinny znaleźć zagadnienia związane z budowaniem relacji międzyludzkich i tworzeniem bezpiecznej przestrzeni duszpasterskiej

(K 26), z zachowaniem *Wytycznych i norm służących ochronie małoletnich w praktyce duszpasterskiej i wychowawczej* oraz innych dokumentów wydanych przez ministra prowincjalnego z definitorium, dostosowanych do potrzeb czasu.

140.

Zasady przejścia od formacji początkowej do formacji ustawicznej określa *Prowincjalne Dyrektorium Formacji* (K 177 § 2).

141.

- § 1. Stałemu pogłębianiu wiedzy teologicznej, kanonicznej i duszpasterskiej służą tygodnie formacyjno-kształceniowe, organizowane według postanowień *Prowincjalnego Dyrektorium Formacji*. Do uczestnictwa w nich są zobowiązani bracia kapłani przez 5 lat po otrzymaniu święceń oraz bracia zakonnicy do pięciu lat po ślubach uroczystych.
- § 2. W kustodiach i delegaturach prowincjalnych organizacja tygodni formacyjno-kształceniowych odbywa się według zasad obowiązujących we właściwej Federacji/Konferencji.
- § 3. Czas pięcioletniej formacji młodych kapłanów kończy się egzaminem, który spełnia kryteria tzw. egzaminu proboszczowskiego.

142.

Podjęcie specyficznego apostolatu bądź studiów wykraczających poza potrzeby wynikające z bieżącego funkcjonowania Prowincji, wymaga zawsze pozwolenia ministra prowincjalnego, wydanego za zgodą jego definitorium. Szczegółowe zasady tej aktywności określi pismo do zainteresowanego brata (por. K 131 § 4).

143.

- § 1. Prośbę o odbycie okresu szabatowego (K 181 § 2) można składać w formie pisemnej na ręce ministra prowincjalnego, uzasadniając jego potrzebę i szczegółowo opisując program oraz sposób wykorzystania tego czasu. Okres ten nie może prze-

kroczyć 12 miesięcy i winien być zwykle przeżywany w klasztorze Zakonu.

- § 2. Minister prowincjalny dokładnie zbada motywy prośby i jeśli uzna je za uzasadnione, przedstawi je definitorium, które wyraża opinię w tej sprawie.
- § 3. W piśmie potwierdzającym zgodę na okres szabatowy minister prowincjalny precyzyjnie określi jego program oraz źródła finansowania.

VI. ZARZĄD

TYTUŁ 1: PROWINCJA

Kapituła prowincjalna

144.

Ze względu na znaczną liczbę braci w Prowincji pracujących za granicą, dla zapewnienia ich właściwej reprezentacji w obradach kapituły prowincjalnej, obowiązuje następujący system wyboru delegatów:

- § 1. Wybór delegatów na kapitułę prowincjalną zwyczajną w klasztorach w Polsce odbywa się według systemu listy trójdzielnej, podanego w Statutach generalnych w numerach 135-136 (por. K 211 § 3).
- § 2. Wybór delegatów na kapitułę prowincjalną zwyczajną dla braci znajdujących się w delegaturach prowincjalnych oraz we Włoszech i Stanach Zjednoczonych odbywa się według systemu podanego w Statutach generalnych w numerze 137 (por. K 211 § 3; por. St. gen. 140), czyli na odrębną listę w każdej delegaturze oraz we Włoszech i Stanach Zjednoczonych.
- § 3. Bracia pracujący w innych krajach europejskich, afiliowani do Prowincji, zostaną dołączeni do listy braci we Włoszech.

- § 4. Bracia pracujący w Wielkiej Brytanii i w krajach pozaeuropejskich, afiliowani do Prowincji, zostaną dołączeni do listy braci w Stanach Zjednoczonych.
- § 5. Liczbę delegatów z wyboru pochodzących ze wspólnot w Polsce oraz wywodzących się ze wspólnot za granicą określi poprzedzająca kapituła zwyczajna Prowincji, przy zachowaniu zasady proporcjonalności. Liczba delegatów z wyboru nie przekroczy 42 (K 211 § 3).
- § 6. Liczbę delegatów przypadających na poszczególne delegatury oraz Włochy i Stany Zjednoczone określi minister prowincjalny za zgodą swego definitorium przy tworzeniu list wyborczych (por. St. gen. 135), przy zastosowaniu proporcji, zawartych w Statutach generalnych w numerze 130 § 1.

145.

Wybór ministra prowincjalnego odbywa się w głosowaniu powszechnym według systemu drugiego, określonego w Statutach generalnych w numerze 117§3 b, czyli przez głosowanie bezpośrednio listowne, powtarzane maksymalnie dwa razy (por. K 211 § 2).

146.

Członkowie kapitulnej komisji rewizyjnej są mianowani na dwa miesiące przed terminem kapituły prowincjalnej zwyczajnej przez ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium, spośród braci biegłych w prowadzeniu ksiąg administracyjnych i finansowych (St. gen. 90 § 2).

147.

W dniu rozpoczęcia kapituły prowincjalnej we wszystkich domach Prowincji należy w jej intencji odprawić Mszę świętą o Duchu Świętym, z udziałem wspólnoty.

Definitorium prowincjalne

148.

Definitorium ministra prowincjalnego tworzą wikariusz Prowincji i sześciu definitorów (K 217).

149.

Obowiązki poborcy i ekonoma Prowincji może spełniać ten sam brat (K 84 § 5).

Komisje i dzieła prowincjalne

150.

W Prowincji ustanowione są następujące stałe komisje prowincjalne (K 219):

- a) Komisja do spraw formacji początkowej;
- b) Komisja do spraw formacji ustawicznej;
- c) Komisja do spraw apostołstwa;
- d) Komisja do spraw apostołstwa młodzieży;
- e) Komisja liturgiczna;
- f) Komisja do spraw budowlanych, gospodarczych, sztuki i renowacji zabytków.

151.

Dzielami Prowincji są:

- a) Centrum św. Maksymiliana w Harmężach;
- b) Dzieło powołań kapłańskich i zakonnych;
- c) Franciszkańskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Chęcinach;
- d) Franciszkańskie Spotkanie Młodych w Kalwarii Paclawskiej;

- e) Fundacja Brat Słońce;
- f) Katolickie Liceum Ogólnokształcące i Szkoła Podstawowa im. św. Franciszka z Asyżu w Legnicy;
- g) Ruch Ekologiczny św. Franciszka z Asyżu (REFA);
- h) Wielki Odpust Kalwaryjski;
- i) Wydawnictwo „Bratni Zew”;
- j) Zielarnia im. O. Grzegorza Sroki w Rychwałdzie.

152.

Minister prowincjalny po wysłuchaniu opinii definitorium może powołać inne komisje doradcze lub wykonawcze, zwłaszcza gdy domagają się tego zadania określone w programie Prowincji, uchwalonym przez kapitułę prowincjalną.

153.

Przewodniczących dzieł i komisji oraz ich członków powołuje minister prowincjalny za zgodą swojego definitorium.

154.

- § 1. Każda komisja działa zgodnie z regulaminem zatwierdzanym przez ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium.
- § 2. Regulaminy komisji i statuty dzieł, a także ich nowelizacje, należy ogłaszać w „Wiadomościach z Prowincji”.

155.

- § 1. W regulaminach komisji należy uwzględnić następujące kwestie:
 - a) kadencja komisji trwa do najbliższej prowincjalnej kapituły zwyczajnej, członkowie komisji mogą być wybierani i powoływani ponownie;
 - b) w przypadku wakatu na stanowisku przewodniczącego lub członka komisji w trakcie kadencji, minister prowincjalny za zgodą swojego definitorium mianuje inną osobę do końca kadencji;
 - c) komisja wybiera ze swego grona sekretarza komisji;

§ 2. Zadania przewodniczącego komisji:

- a) w porozumieniu z ministrem prowincjalnym sporządza listę spraw do przedyskutowania na zebraniu komisji;
- b) może zażądać od członków komisji opracowania pisemnej opinii w przedstawionej sprawie;
- c) ustala miejsce i termin zebrania oraz przewodniczy spotkaniom, które winny się odbyć przynajmniej dwa razy w roku;
- d) przy pomocy sekretarza sporządza pisemne sprawozdanie z działalności komisji; przedkłada je ministrowi prowincjalnemu raz w roku, zaś kapitule prowincjalnej zwyczajnej za okres kadencji;
- e) w razie potrzeby może wezwać na zebranie komisji braci nie należących do komisji lub rzeczoznawców spoza Prowincji czy Zakonu.

156.

Wszelkie komunikaty, ogłoszenia, projekty dokumentów przeznaczone dla poszczególnych domów komisje przekazują adresatom za zgodą ministra prowincjalnego.

157.

Wydatki związane z działalnością komisji i dzieł pokrywa się ze środków Prowincji, zgodnie z budżetem zatwierdzonym przez ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium.

Kapituła klasztorna

158.

§ 1. Kapituła klasztorna, po przedstawieniu przez gwardiana kandydata, wybiera przez balotację wikariusza klasztoru (K 190 § 2), ekonoma i poborcę (K 82 § 2) oraz ustanawia

sekretarza kapituły (K 190 § 3; St. gen. 171) i inne stałe posługi klasztorne.

- § 2. Kapituła klasztorna poprzez balotację może powierzyć jednemu bratu równoczesne pełnienie obowiązków poborcy i ekonoma (K 84 § 5).

Gwardian

159.

Gwardian raz w miesiącu odprawi Mszę świętą w intencji swojej wspólnoty klasztornej.

160.

- § 1. Gwardian powinien sumiennie przestrzegać przepisów Konstytucji o rezydencji. Jeśli wyjeżdża z klasztoru na okres ponad siedmiu dni (poza czasem urlopu) winien mieć pozwolenie ministra prowincjalnego. Obowiązany jest również powiadomić wikariusza klasztoru o okresie nieobecności i miejscu pobytu (K 194 § 3; St. gen. 154 § 2).
- § 2. Podobnie proboszcz, jeśli opuszcza teren parafii na okres ponad siedmiu dni, powinien o tym powiadomić ordynariusza miejsca (KPK kan. 533 § 2).

161.

Gwardian troszczy się o niezwłoczne zapoznawanie wspólnoty z pismami ministra generalnego lub ministra prowincjalnego oraz innymi dokumentami Zakonu.

162.

- § 1. Przed wizytacją kanoniczną klasztoru gwardian i inni urzędnicy klasztorni mają obowiązek przygotować do wglądu wszystkie księgi i wymagane dokumenty (w tym aktualny wyciąg z kont bankowych), zaś wizytatorzy sumiennie sprawdzają czy stan administracji klasztoru jest właściwy.

- § 2. Prawo do sprawdzenia ksiąg klasztornych mają także członkowie przedkapitulnej komisji rewizyjnej.

Przekazywanie urzędów i obowiązków

163.

- § 1. Bezpośrednio po pierwszej części kapituły prowincjalnej ustępujący minister prowincjalny przekaze swojemu następcy pełną informację o stanie Prowincji i sprawach personalnych, organizacyjnych i ekonomicznych, które mogą mieć wpływ na funkcjonowanie Prowincji w rozpoczętym czterolecium oraz na obsadę personalną urzędów i obowiązków, a także na przygotowanie programu czteroletniego (por. St. gen. 123).
- § 2. Ustępujący urzędnicy prowincjalni wprowadzą swoich następców w aktualną problematykę ich posługi oraz przekażą odpowiednie księgi i całą dokumentację, informując szczegółowo o istniejących zobowiązaniach wobec podmiotów zewnętrznych oraz o sprawach, które wymagają kontynuacji lub szybkiego rozstrzygnięcia.
- § 3. W podobny sposób będzie się odbywać przekazanie obowiązku przez ustępującego kustosza, delegata i członków ich rad.

164.

Przekazanie urzędu gwardiana dokonuje się na podstawie specjalnego protokołu, zatwierdzonego przez ministra prowincjalnego za zgodą definitorium, który zawiera:

- a) wykaz zwyczajnych ksiąg klasztornych;
- b) wykaz ksiąg administracyjno-finansowych;
- c) wykaz innych obowiązujących ksiąg i dokumentów;
- d) wykaz kont bankowych, środków pieniężnych i własności ruchomej według inwentarza;
- e) inne szczegółowe wytyczne i ewentualne uwagi.

165.

- § 1. Nowo wybrany gwardian obejmuje swoją funkcję w dniu przekazania urzędu, wyznaczonym przez ministra prowincjalnego.
- § 2. Przekazanie urzędu następuje w obecności ministra prowincjalnego lub jego delegata, i ekonoma Prowincji lub jego delegata.
- § 3. Protokół przekazania ksiąg i dóbr klasztornych, po zweryfikowaniu stanu faktycznego, podpisują: minister prowincjalny lub jego delegat, ekonom Prowincji lub jego delegat, ustępujący i przyjmujący gwardian, ekonom klasztoru i inni członkowie wspólnoty obecni przy przekazaniu urzędu. Protokół ten należy odczytać na najbliższej kapitule klasztornej.
- § 4. Wprowadzenie w posługę nowego gwardiana i objęcie przez niego urzędu należy rozpocząć nabożeństwem franciszkańskim w kaplicy klasztornej w obecności ministra prowincjalnego lub jego delegata oraz członków wspólnoty.

166.

Przekazanie obowiązków rektorów kościołów i odpowiedzialnych za dzieła Prowincji, a także obowiązków w domach formacyjnych odbywa się na wzór przekazania urzędu gwardiana, z zachowaniem właściwych statutów lub regulaminów.

167.

Po wyborze osób sprawujących funkcje organu kościelnej osoby prawnej na terytorium Polski, minister prowincjalny niezwłocznie powiadomi o tym fakcie właściwy organ administracji państwowej, zgodnie z przepisami ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

TYTUŁ 2: KUSTODIE PROWINCJALNE

168.

Kustodie prowincjalne, założone zgodnie z przepisami Konstytucji (nr 33 § 4) i Statutów generalnych (nr 5-6) przez kapitułę Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię w Polsce, są częścią tej Prowincji. Posiadają autonomię określoną w Konstytucjach, Statutach generalnych (nr 8) i niniejszych Statutach prowincjalnych.

169.

Kapituła prowincjalna decydująca o powstaniu kustodii prowincjalnej, określa sposób wyboru kustosza i jego definitorium oraz zakres władzy kustosza (por. K 221 § 1-3).

170.

Kustodia powinna posiadać własne statuty, uchwalone przez kapitułę kustodialną, a potwierdzone przez kapitułę prowincjalną, z zachowaniem przepisów Konstytucji (nr 7 § 4).

171.

- § 1. Kustodia prowincjalna odbywa własną kapitułę, którą zwołuje minister prowincjalny. Przewodniczy jej on sam osobiście lub jego delegat, o ile nie jest na niej obecny minister generalny (K 221 § 1, St. gen. 128 § 1).
- § 2. Kapituła kustodialna odbywa się na sposób kapituły prowincjalnej.

172.

- § 1. W kapitule kustodialnej zwyczajnej lub nadzwyczajnej uczestniczą z prawem głosu wszyscy bracia po ślubach uroczystych afiliowani do kustodii lub przydzieleni do pracy w kustodii z prawem głosu (St. gen. 116 § 2).
- § 2. Program czteroletni oraz uchwały kapituły kustodialnej są zatwierdzane przez ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium. (por. Stat. gen. 129).

173.

Minister prowincjalny, po wysłuchaniu zdania kustosza prowincjalnego, ma prawo przenosić braci z Prowincji do kustodii i odwrotnie.

174.

Kustosz prowincjalny, mający zamiar przebywać ponad miesiąc poza terytorium podległym jego jurysdykcji, powinien zawiadomić o tym ministra prowincjalnego (K 194 § 3, St. gen. 154 § 2).

175.

W przypadku wakatu urzędu kustosza, władzę rządu w kustodii sprawuje jego wikariusz do najbliższej kapituły kustodialnej zwyczajnej. W wypadku wakatu któregoś z definitoriów, wyboru dokonuje się według przepisów Konstytucji (nr 190 § 1).

176.

Zasady otwierania i prowadzenia domów formacji zakonnej określają przepisy statutów kustodialnych.

177.

Kustodia powinna posiadać program formacji zatwierdzony przez kapitułę kustodii.

178.

Kwotę wydatków, dla dokonania których: gwardian potrzebuje zgody kapituły klasztornej albo zgody kapituły i kustosza z jego definitorium; kustosz zgody swego definitorium albo zgody ministra prowincjalnego z jego definitorium, ustala kapituła zwyczajna kustodii, a zatwierdza minister prowincjalny z definitorium.

179.

- § 1. Kustodię wizytuje minister prowincjalny i składa sprawozdanie na kapitule prowincjalnej i na kapitule kustodii.
- § 2. Również kustosz prowincjalny ma obowiązek wizytować kustodię przynajmniej raz w czasie swej kadencji. Z wizytacji

składa sprawozdanie na kapitule prowincjalnej zwyczajnej i na kapitule kustodii.

180.

Kustosz prowincjalny powinien otrzymać zgodę ministra prowincjalnego z jego defnitorium w podejmowaniu ważniejszych decyzji, takich jak: zwoływanie kapituły kustodialnej nadzwyczajnej, transfiliacje, otwarcie lub zamknięcie obecności misyjnej, domu (tak filialnego, jak i erygowanego kanonicznie), przyjmowanie nowych parafii, otwieranie, zamykanie lub zmiana miejsca domu formacyjnego; odwoływanie się do ministra generalnego z prośbą o dyspensy, poważniejsze wydatki, pożyczki lub alienacje, które przewyższają kwoty określone przez kapitułę kustodialną.

TYTUŁ 3: DELEGATURY PROWINCJALNE

181.

Prowincja posiada delegatury prowincjalne, ustanowione zgodnie z normą Statutów generalnych (nr 9).

182.

Delegat w imieniu ministra prowincjalnego reprezentuje wspólnoty i braci delegatury wobec osób i instytucji kościelnych oraz państwowych.

183.

Delegat utrzymuje systematyczny kontakt z ministrem prowincjalnym w sprawach dotyczących funkcjonowania delegatury, przygotowuje sprawozdanie o działalności i stanie delegatury na kapitułę zwyczajną Prowincji.

184.

Delegat ministra prowincjalnego koordynuje działalność braci i wspólnot delegatury. W tym celu:

- a) odwiedza wspólnoty oraz podejmuje działania integrujące wszystkich braci delegatury;
- b) przynajmniej dwa razy w roku organizuje spotkania wszystkich braci w celu wspólnego zaprogramowania funkcjonowania delegatury, ze szczególnym uwzględnieniem działań i inicjatyw, które służą formacji ustawicznej oraz pogłębieniu życia braterskiego we wspólnotach. Ze spotkania sporządza sprawozdanie przesyłane do ministra prowincjalnego;
- c) spotyka się ze swoją radą przynajmniej dwa razy w roku. Protokół ze spotkań rady jest przesyłany do ministra prowincjalnego;
- d) we współpracy z radą przygotowuje roczny program działalności duszpasterskiej, formacyjnej i powołaniowej delegatury oraz przedstawia je ministrowi prowincjalnemu;
- e) czuwa nad życiem duchowym braci i wspólnot – organizuje wspólne dni skupienia, troszczy się o udział braci w corocznych rekolekcjach i udziela pozwoleń na rekolekcje indywidualne braci;
- f) udziela pozwoleń na wyjazdy zagraniczne, a także po zasięgnięciu opinii gwardiana zatwierdza terminy wyjazdów braci na urlopy wakacyjne;
- g) po zasięgnięciu opinii swojej rady przedstawia ministrowi prowincjalnemu propozycje zmian personalnych w klasztorach oraz obowiązków w ramach delegatury;
- h) jest odpowiedzialny za prowadzenie archiwum delegatury.

185.

Delegat prowincjalny odpowiada za dzieło powołań w delegaturze. W tym celu wyznaczy jednego brata na promotora powołań.

186.

Delegat podejmuje starania o stworzenie odpowiedniego miejsca służącego formacji początkowej.

187.

Po wysłuchaniu opinii swojej rady delegat przyjmuje kandydatów do postulatu, natomiast celem dopuszczenia do nowicjatu, ślubów, posług lektoratu i akolitatu oraz święceń przesyła relacje wychowawców razem z własną opinią ministrowi prowincjalnemu, do którego należy decyzja.

188.

Delegat sprawuje opiekę nad alumunami studiującymi na terytorium delegatury oraz studiującymi na terenie innych jurysdykcji, a wywodzącymi się terenu delegatury i należącymi do Prowincji, zgodnie z zasadami obowiązującymi w miejscowych regulaminach formacji.

189.

Delegat posiada stałą delegację do przyjmowania profesji zakonnej z prawem subdelegacji.

190.

Delegat jest odpowiedzialny za prowadzenie wspólnej ekonomii w delegaturze. W tym celu może zaproponować ministrowi prowincjalnemu do zatwierdzenia brata na ekonoma delegatury.

191.

Delegat ma prawo kontrolowania administracji ekonomicznej poszczególnych domów delegatury, a przynajmniej raz w roku ma obowiązek kontroli ksiąg prowadzonych w klasztorze i parafii. Obowiązek ten może powierzyć ekonomowi delegatury. Zalecenia pokontrolne powinny zostać załączone do akt klasztoru.

192.

Delegat, po otrzymaniu zgody swej rady, może udzielić pozwolenia na wydatki do wysokości kwoty określonej przez ministra prowincjalnego w dekrete nominacyjnym. Według tych samych zasad wyraża również zgodę na prośby braci dotyczące nabywania przedmiotów osobistego użytku.

193.

Inne obowiązki delegata prowincjalnego określa minister prowincjalny w dekrete nominacyjnym (St. gen. 9 § 2 e).

194.

Prośby do ministra prowincjalnego, kurii prowincjalnej lub agend i dzieł prowincjalnych wnoszone z terenu delegatury powinny zawierać rekomendację lub opinię delegata.

195.

Projekty budowlane i remontowe, przed przekazaniem do rozpatrzenia na sesji definitorium Prowincji, powinny być zaakceptowane na kapitule klasztornej i przedstawione do zaopiniowania na spotkaniu delegatury lub w nadzwyczajnych wypadkach na spotkaniu rady delegatury (por. St. gen. 39).

196.

§ 1. W krajach, w których przebywa przynajmniej dziesięciu braci, ale nie można ustanowić delegatury prowincjalnej, można mianować koordynatora według takich zasad, jak przy powoływaniu delegata ministra prowincjalnego (por. St. gen. 9 §2 b-e). Jego uprawnienia powinny zostać określone w dekrete nominacyjnym.

§ 2. Koordynator, jeśli nie został wybrany na delegata, uczestniczy w kapitule prowincjalnej jako słuchacz.

Spis treści

Drodzy Bracia	
Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię	5
SKRÓTY	10
I. TOŻSAMOŚĆ, NAZWA I USTRÓJ PROWINCJI	11
Źródła tożsamości	11
Nazwa i ustrój	12
II. ŻYCIE W ZJEDNOCZENIU Z BOGIEM	15
Inne praktyki pobożne	16
Rekolekcje	17
Dzień skupienia	17
Porządek w posługach	18
Duch pokuty	19
III. BRATERSKIE ŻYCIE WSPÓLNE	21
TYTUŁ 1: INSTRUMENTY ŻYCIA BRATERSKIEGO .	21
Klasztorny porządek dnia	21
Klasztor miejscem życia braterskiego	22
Milczenie, wypoczynek, troska o braci chorych i członków rodziny	22
Pamięć o zmarłych	24
Ochrona danych osobowych i archiwa	26
Księgi klasztorne i rejestry	27
Biblioteka	28
Katalog Prowincji i biuletyn urzędowy	29

TYTUŁ 2: ZARZĄD WSPÓLNYMI DOBRAMI	30
Uprawnienia i zakres obowiązków	30
Księgi administracyjno-finansowe	31
Sprawozdania finansowe, bilans i budżet	33
Osobowość prawna	34
Przychody	35
Rozchody – limity – zgody	36
Majątek klasztoru – zarząd, ubezpieczenie	37
Inwestycje budowlane	38
Pojazdy mechaniczne	39
Zrzeczenie majątku, testament i prawa autorskie ...	39
Ubezpieczenie zdrowotne i emerytalne	41
Pracownicy świeccy	41
IV. MISJA BRACI	43
TYTUŁ 1: EWANGELIZACJA W POLSCE	45
Duszpasterstwo parafialne i ponadparafialne	45
Działalność charytatywno-opiekuńcza, kulturalna i edukacyjna	48
TYTUŁ 2: EWANGELIZACJA W INNYCH KRAJACH	51
<i>Missio ad gentes</i> Prowincji	51
Bracia posługujący poza Prowincją	52
V. FORMACJA BRACI	53
TYTUŁ 1: KANDYDACI	53
Duszpasterstwo powołań	53
Warunki zgłoszenia się do Zakonu	54
Postulat	55
TYTUŁ 2: FORMACJA POCZĄTKOWA	55
Nowicjat	55
Profesja zakonna	57
Formacja postnowicjacka	57
Autonomia w zakresie formacji	59
TYTUŁ 3: FORMACJA USTAWICZNA	59

VI. ZARZĄD	63
TYTUŁ 1: PROWINCJA	63
Kapituła prowincjalna	63
Definitorium prowincjalne	65
Komisje i dzieła prowincjalne	65
Kapituła klasztorna	67
Gwardian	68
Przekazywanie urzędów i obowiązków	69
TYTUŁ 2: KUSTODIE PROWINCJALNE	71
TYTUŁ 3: DELEGATURY PROWINCJALNE	73

STATUTY PROWINCJALNE
PROWINCJI ŚW. ANTONIEGO
I BŁ. JAKUBA STRZEMIĘ
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH
KONWENTUALNYCH

BRATNI ZE W
Wydawnictwo Franciszkańców